

แบบทดสอบความถนัด

แบบทดสอบความถนัด (Aptitude Test) มีหน้าที่สำหรับวัด พิสัย และ ทิศทาง แห่งความองกามของสมอง คือเป็นแบบทดสอบที่จะช่วยให้เราคาดคะเนว่า เด็กคนนี้จะสามารถไปได้ไกลปานใด จะเรียนรู้สิ่งนั้นสิ่งนี้ได้เท่าไร ถ้าเขาได้รับการฝึกสอนที่เหมาะสม ที่แล้ว ๆ มา เราก็มีการวัดแบบนี้ โดยพ่อแม่ครูบาอาจารย์มาบ้างแล้ว เหมือนกัน แต่วัดด้วยการสังเกต ดังที่เราเคยพูดว่า เด็กคนนี้มีหัวหรือมีความถนัดทางวาดเขียนเป็นต้น ฟังสังเกตว่าที่เรากล่าวออกมาเช่นนั้นมิใช่เพราะเราพูดออกมาเองลอยๆ แต่เป็นเพราะเราสังเกตเห็นในขณะปัจจุบันนี้ ว่าเขาชอบวาดรูป และสามารถวาดได้ดีเป็นพิเศษเสียด้วย ทำให้เรานึกคาดหวัง ต่อไปอีกว่า ถ้าเด็กคนนี้ได้รับการส่งเสริมให้เข้าเรียนทางนี้โดยตรงแล้ว เขาอาจมีความสำเร็จในอาชีพวาดเขียนเป็นอย่างดี ก็ได้ แต่ถ้าเด็กคนนั้นไม่แสดงการเขียนรูปออกมาให้ครูเห็นหรือเขียนแล้วแต่ก็ไม่มีใครสังเกตความมีหัวทางวาดเขียนของเขาก็ไม่ปรากฏ ไม่ได้รับการส่งเสริมให้เจริญเท่าที่ถูกต้อง ความถนัดนี้ก็จะด้านหรือฝ่อไปอย่างน่าเสียดาย ความผิดพลาดเช่นนี้เป็นที่ห่วงใยของนักแนะแนวสุดประมวณ

ฉะนั้นจะเห็นได้ว่า การสอบวัดความถนัด ก็คือความพยายามที่จะคาดคะเน หรือพยากรณ์ภายหลัง โดยอาศัยข้อเท็จจริงในปัจจุบันเป็นรากฐาน แบบเดียวกันกับหมอดู ที่เห็นเส้นลายมือเราในวันนี้ แล้วทายว่าจะได้ลาภภายในเดือนหน้า นั่นคือ แบบทดสอบประเภทวัด ความถนัด ทำหน้าที่เสมือนหมอดู เป็นเครื่องมือ สำหรับพยากรณ์ ภายหลัง อันเป็นเรื่องราวของอนาคตกาล

ตามความจริงแล้ว แบบทดสอบที่วัดผลสัมฤทธิ์ กับที่วัดความถนัด ต่างกันอย่างเด่นชัดในเรื่องความมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์เท่านั้น ประเภทความสัมฤทธิ์ต้องการวัดว่า ขณะนี้เด็กรู้เรื่องนี้มาแล้วเท่าใด ส่วนประเภท

ความถนัดทายว่า เด็กจะสามารถเรียนเรื่องนั้นไปได้ไกลเท่าไร ถ้าเขาได้รับการฝึกที่เหมาะสม วิธีที่ดีที่สุดจะทายว่า เขาจะเจริญไปได้ไกลปานใดนั้นก็ต้องยึดหลักว่า ขณะนี้เขารู้เรื่องรานั้นมาแล้วมากน้อยเพียงใดนั่นเอง ฉะนั้นเนื้อหาและคำถามของแบบทดสอบทั้งสองประเภทนี้ จึงมักคล้ายๆ กัน แต่ก็ไม่ถึงกับจะเหมือนกันทีเดียว ถ้าจะกล่าวอีกอย่างหนึ่ง ก็คือ ข้อสอบฉบับเดียวกัน อาจใช้เป็นเครื่องมือสำหรับวัดความสัมฤทธิ์ก็ได้ หรือจะใช้สำหรับวัดความถนัดก็ได้ แล้วแต่ว่าจะนำไปใช้ในแง่ใด

ตัวอย่างเช่นข้อสอบไล่ปลายปี ที่เราใช้สำหรับวัดว่าเด็กมีความรู้เท่าใดนั้นทำหน้าที่เป็นแบบทดสอบประเภทผลสัมฤทธิ์ แต่ผลการสอบของข้อสอบฉบับนั้น ก็อาจใช้สำหรับพยากรณ์การเรียนในปีต่อไปได้อีกด้วย ดังที่เราอาจทายว่า เด็กที่สอบเลขได้คะแนนดีในชั้น ม. 1 แล้วเขาก็มักจะเรียนเลขในชั้น ม. 2 เก่งด้วย เป็นต้น นี่แปลว่าสอบทีเดียว รู้ทั้งสถานะปัจจุบันและทายอนาคตเสร็จไปด้วยในตัว คือ เอาผลสัมฤทธิ์ของปีนี้ ไปคาดคะเนความถนัดของปีหน้า แต่ถ้าจะพูดกันให้ถูกวิธีแล้ว เราจะใช้ แบบทดสอบความถนัดวัดก่อนเรียน เพื่อตรวจดูว่าเด็กคนนี้จะสามารถก้าวหน้าในวิชาที่จะเรียนกันต่อไปนั้น ได้สักเท่าใด จะได้จัดการสอนให้เหมาะกับอุปนิสัยของเขา เมื่อสอนจบปีจบเทอมแล้ว จึงจะใช้แบบทดสอบความสัมฤทธิ์วัดทีหลังเรียน ว่าเด็กเก็บความรู้จากที่สอนไปแล้วได้มากน้อยเท่าใด เพราะฉะนั้น ถ้าจะมองกันในแง่ของเวลาแบบทดสอบความถนัดจะใช้ ก่อนแบบทดสอบความสัมฤทธิ์

สมัยนี้ปราชญ์วัดผลให้ความสำคัญแก่แบบทดสอบความถนัดมาก เพราะเชื่อกันแล้วว่า งานแต่ละประเภท แต่ละระดับ ต้องการคนที่มีหัวอย่างหนึ่ง ๆ โดยเฉพาะ ทำให้เกิดแบบทดสอบวัดความถนัดในทางคำนวณ ทางฟิสิกส์ ทางศิลปะ ดนตรี ช่างกล และอื่น ๆ อีกหลายอย่าง ใจ

ความสำคัญ ก็อยู่ตรงที่จะจัดสรรคนแต่ละชนิดให้เหมาะกับงาน หรือกับอาชีพแต่ละประเภท ๆ ดังที่เรียกว่าการแนะแนวการศึกษาและอาชีพ นั่นเอง

ในงานโรงเรียน เราแจ้งความถนัดออกเป็น 2 ประเภท คือ ความถนัดทางการเรียน อย่างหนึ่ง กับความถนัดอื่น ๆ ทุกชนิดรวมกัน เรียกว่า ความถนัดจำเพาะ อีกอย่างหนึ่ง ชนิดหลังนี้ ได้แก่การมีหัวในเชิงวาดภาพ แกะสลัก ขับร้อง ดนตรี การกีฬา และช่างกล เป็นต้น แต่อย่างไรก็ดี ทุกหนทุกแห่ง จะต้องการแบบทดสอบประเภทความถนัดทางการเรียนก่อนเสมอ

ตรงนี้อาจมีบางท่านนึกเลยไปว่า แบบทดสอบความถนัดที่กล่าวมาข้างต้นก็คือแบบทดสอบเชาวน์ประเภท IQ ที่เราเคยได้ยินกันคุ้นหู จึงขอชี้แจงไว้ดังต่อไปนี้

แบบทดสอบเชาวน์ปัญญาจำพวก IQ และแบบทดสอบความถนัด ตามที่กล่าวมานี้ ต่างก็มีต้นกำเนิดมาจากความปรารถนาที่จะทราบล่วงหน้า ว่าเด็กคนนี้จะสามารถเรียนหนังสือไปได้ตลอดรอดฝั่งหรือไม่ แบบเดียวกับเรื่องหมอดูที่กล่าวมาแล้ว ทั้งสองชนิด ต่างก็มีความเชื่อร่วมกันในเบื้องต้นอยู่ประการหนึ่งว่า สมอมนุษย์แต่ละคน มีสมรรถวิสัยแห่งสติปัญญา หรือความสามารถในการเรียนรู้แตกต่างกัน คือเด็กแต่ละคน จะมีขอบเขต มีวิสัย หรือมีศักยภาพแห่งสมรรถภาพสมองในเรื่องต่าง ๆ เป็นปริมาณหรือระดับมากน้อยต่าง ๆ กัน หรือพูดง่าย ๆ ว่า มีระดับความโง่ - ฉลาดต่างกัน ตรงกับหลักความแตกต่างระหว่างบุคคล เราผู้เป็นครู ใครจะทราบขอบเขตแห่งคุณภาพนี้ ปัญหาคำสำคัญอยู่ที่ จะวัดอะไร อย่างไร และจะใช้ขบวนการใดมาวัดจึงจะสำเร็จ ตรงนี้เองที่แบบทดสอบประเภท IQ และประเภทความถนัด แยกจากกันแล้วแต่ใครจะยึดคติของสำนักใด

ถ้าถือว่าตัวเชาวน์ปัญญาหรือสมอมนี่ เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันจะแบ่งแยกมิได้ เป็นค่าประจำตายตัวของใคร ดูพรหมลิขิต เป็นความจุ ที่บุพกรรมสร้างมอบมาให้ แต่กำเนิด ถือเอากรรมพันธุ์เป็นเรื่องสำคัญกว่าอื่นใดแล้ว เจ้าสำนักนั้นก็จะสร้างเครื่องมือที่วัดอะไร ๆ ให้เข้มข้นมาก ๆ

เพียงอย่างเดียวก็พอ ดังเช่นในแบบทดสอบประเภทวัดเชาวน์ แล้วก็ใช้มาตรา IQ วัด แต่ถ้านักวัดผลสมัยใหม่ถือคติตรงข้ามกับสำนักแรกก็ต้องสร้างแบบทดสอบขึ้นหลาย ๆ ชนิด สำหรับวัดอะไร หลาย ๆ อย่าง หลาย ๆ ด้าน ดังแบบทดสอบความถนัดแล้วใช้มาตราคะแนน T หรือคะแนนมาตรฐาน หรือเปอร์เซ็นต์ไทล์ ตามวิธีสถิติมาวัด

แบบทดสอบเชาวน์ประเภท IQ นี้ เป็นผลงานที่ปรารถนาโบราณท่านสร้างไว้ แพร่หลายมากและมีผู้นำไปใช้ในลักษณะต่าง ๆ กัน ซึ่งบางครั้งอาจจะผิดไปจากวัตถุประสงค์เดิมของผู้ที่คิดเรื่องนี้ขึ้นมา แต่จะอย่างไรก็ตาม แบบทดสอบประเภท IQ นี้ ก็ยังคงมีศักดิ์ศรี เป็นพรหมเป็นอนุสาวรีย์ แห่งเครื่องมือวัดสมองรุ่นปัจจุบัน

มนุษย์ตราบเท่าทุกวันนี้ ยังไม่สามารถสร้างแบบทดสอบหรือเครื่องมือวัดใด ๆ ที่จะวัดตัวเชาวน์ปัญญาหรือความฉลาด หรือความจุของสมองได้อย่างโดยตรงเลย จะดูว่าใครหัวโตมาแต่กำเนิดแล้วสรุปว่ามีความฉลาดจุกมาก เหมือนกับตุ้มใบใหญ่ ๆ ก็ไม่ถูกนัก หรือจะถือว่าใครทอเก่งจำเก่ง แล้วก็จะมีปัญญาแก้ปัญหาเก่ง ก็ไม่แน่อีก ถึงแม้การใช้แบบทดสอบก็เช่นกัน ไม่ว่าจะ เป็นแบบทดสอบประเภทเชาวน์ หรือความถนัดก็ตามที่ ต่างก็เป็นเพียงการวัดผลงานชุดหนึ่ง ๆ ของเด็ก ว่าเขาสามารถตอบหรือทำงาน สำเร็จถูกต้องไปได้มากน้อยปานใดเท่านั้น ไม่ใช่วัดตัวความจุกจริง ๆ ของหัวสมองเลย ฝ่ายเชาวน์ เขาผลงานนั้นมาอนุমানว่า ถ้าใครทำได้มาก คนนั้นก็สมรรถภาพมาก แล้วก็อนุমানต่อไปอีกขั้นหนึ่งว่า เมื่อเขามีความจุกมาก มีเชาวน์มาก ปัญญามาก เขาก็จะเรียนอะไร ๆ สำเร็จได้มาก ฝ่ายความถนัด คิดว่า ถ้าเด็กคนใดทำถูกมากก็แปลว่า เขามีความรู้เกี่ยวกับเรื่องนั้นมาแล้วมาก ทายว่าจะเรียนเรื่องนั้นต่อไปได้อีกมากและเร็วกว่าเด็กอื่น ๆ เพราะมีทุนความรู้ในเรื่องนั้นมากกว่าคนอื่น ๆ ในระดับเดียวกันอยู่แล้ว คะแนนของความถนัดมิได้รับรองว่าเด็กคนนี้จะเรียนเรื่องอื่น ๆ ได้เก่งด้วย และก็ไม่ได้บอกว่าสมอเขามีปริมาณความจุเท่าไร เพียงแต่บอกว่า เขาก่งกว่าเพื่อน ๆ ปานใด ยืนอยู่บนบันไดแห่งความสามารถ

สูงเป็นขั้นที่เท่าไร และถ้าให้เรียนเรื่องนั้น ๆ ต่อไปอีกแล้ว
เขาจะมีหวังหรือมีโอกาสสำเร็จมากน้อยอยู่สักกี่เปอร์เซ็นต์
ฉะนั้นจะเห็นว่า สำนักความถนัด จะต้องสร้าง
แบบทดสอบสำหรับวัดความสามารถมนุษย์มากมาย
หลายชนิด นับตั้งแต่ความถนัดเป็นภาวโรง ถนัดเป็น

เสมือนพิมพ์ดีด จนถึงถนัดเป็นเจ้าของคน แต่ชนิดที่
เราต้องการกันมาก ทัว ๆ ไป ก็คือ ความถนัดทางการเรียน
คืออยากทราบว่เด็กคนนี้ถนัดที่จะเป็นนักเรียนหรือนักเลง
หรือถนัดที่จะเป็นนักเรียนที่เรียนเก่งหรือนักเรียนที่เรียน
ไม่เก่ง เป็นต้น

ชวาล แพร์ตกุล

หมายเหตุ

เนื้อหาข้างต้นส่วนใหญ่ตัดตอนมาจากหนังสือ "เทคนิคการวัดผล" ของศาสตราจารย์ ดร.ชวาล แพร์ตกุล
ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 5 หน้า 115-118.